

60 Yaş ve Üstü Egeli Kadınlarda Kırklama Geleneği: Nitel Araştırma

Shearing Tradition in Aegean Women Aged 60 and Over: Qualitative Research

Endam ÇETINKAYA AK¹, Sabriye UÇAN YAMAÇ^{1*}, Gülşah UĞURYOL²

¹Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Burdur, TÜRKİYE

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Burdur, TÜRKİYE

RESEARCH ARTICLE

Received 15 November 2023;

Received in revised form 24 December 2023;

Accepted 30 December 2023

ORCID:

ENDAM ÇETINKAYA AK: 0000-0003-2667-2633

SABRİYE UÇAN YAMAÇ: 0000-0002-3932-8017

GÜLŞAH UĞURYOL: 0009-0009-3771-8546

*Correspondence: SABRİYE UÇAN YAMAÇ

Address: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak

Sağlık Yüksekokulu

Phone: 02482138270

Mobil Phone: 05077023154

e-mail: suyamac@mehmetakif.edu.tr

Acknowledgements

The authors would like to thank all participants who voluntarily took part in the study.

Ethics Approval

Burdur Mehmet Akif Ersoy University Non-invasive

Clinical Research Ethics Committee

Date: 05.07.2023

ID: GO 2023/385

Conflict of Interest

The author declared that there is no conflict of interest.

Author contribution

Idea, concept and design: EÇA, SUY, GU

Data collection and analysis: SUY, GU

Drafting of the manuscript: EÇA, SUY, GU

Critical review: EÇA, SUY,

Ö Z E T

Doğum sürecinden sonra kırk günün sonunda anne ve bebeği için yapılan kutlama "Kırklama"dır. Kırklama bu süreçte anne ve bebeğinin riskli sayılan bu dönemde atlatmanın verdiği sevinç ve mutluluk ile yapılan bir tören (kutlama) olup toplumumuzda yapılan bir gelenektir. Kültürel değerlerimiz, inançlarımız, uygulamalarımız ve tutumlarımızın sağlık üzerine etkisinden dolayı ebeler, postpartum dönem sürecinde lohusaların bakımlarını karşılarken mutlaka yöresel ve geleneksel uygulamaları bilmelidir. Nitel türde olan bu araştırma Ege'de yaşayan, kadınlarda yapıldı. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanıldı ve onyediyedi kadın çalışmamıza dâhil edildi. Verilerin toplanmasında bireysel tanımlama formu ve 60 yaş ve üstü egeli kadınlarda kırklama geleneği ile ilgili sorular doğrultusunda oluşturulan, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı. Veriler derinlemesine görüşme yöntemi ile kadınların evinde, tarlada, bahçede ve aile üyelerinin yanında araştırmacı tarafından ses kaydı ve not alma yoluyla toplandı. Çalışmamızın nitel bulguların içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan görüşmeler analiz edildiğinde "kırklama geleneğine ilgi", "kırklama geleneğinden haz alma" ve "kırklama sonrası fiziksel rahatlık" olmak üzere üç ana tema ortaya çıkmıştır. Araştırmaya başlamadan önce etik kurul onayı, kurum izni ve çalışmaya dahil edilenlerden yazılı ve sözlü onam alındı. Egeli kadınlar genellikle kırk uçurmasında kırk tane beyaz taş, sade yumurta, tuz, altın, gül, yeşillik olan suyla bebeği yıkadıklarını, kırklama sonrası yedi tane kapıda bebek gezmesi yaptırılıp ziyaret ettikleri aileler tarafından, hediye olarak bebeğe yumurta, un, şeker ve pamuk hediye ettikleri görülmüştür. Yapılan her bir uygulama ise gerekçeleriyle belirtilmiştir. Günümüze geldiğimizde devam etmekte olan ve anne/bebek sağlığını etkileyen kırklama gibi geleneksel inançlar ve uygulamaların ege kültüründeki yansımaları ve zararlı uygulamaların neler olduğunun bilinmesi, zararlı olmayanların ise kültürlerarası ebelik yaklaşımlarında desteklenmesi sağlanmalıdır.

Anahat kelimeler: lohusalık dönemi, kültürel farklılık, kırklama, yenidoğan, geleneksel uygulama, ebe

ABSTRACT

At the end of forty days after the birth process, the celebration for the mother and her baby is "Shearing". Shearing is a ceremony (celebration) performed with the joy and happiness of overcoming this risky period for the mother and her baby in this process, and it is a tradition in our society. Due to the impact of our cultural values, beliefs, practices and attitudes on health, midwives should know local and traditional practices while caring for postpartum women in the postpartum period. This qualitative research was conducted on women living in the Aegean. Purposive sampling method was used, and seventeen women were included in our study. An individual diagnosis form and a semi-structured interview form were used to collect the data, which was created in line with questions about the shearing tradition in Aegean women aged 60 and over. The data were collected by in-depth interview method at the women's homes, by the researcher through voice recording and note-taking. The qualitative findings of our study were analyzed using the content analysis method. When the interviews were analyzed, three main themes emerged: "interest in the shearing tradition", "enjoyment of the shearing tradition" and "physical comfort after shearing". Before starting the research, ethics committee approval, institutional permission, and written and verbal consent were obtained from those included in the study. Aegean women usually wash the baby with forty white stones, plain eggs, salt, gold, roses, and greenery water, and after shearing, they are given seven baby walks at the door and given eggs, flour, sugar, and cotton as gifts to the baby by the families they visit. Each application is stated with its justifications. When we come to the present day, it should be ensured that the reflections of traditional beliefs and practices such as shearing, which continue and affect mother/infant health, in Aegean culture and what harmful practices are, and those that are not harmful should be supported in intercultural midwifery approaches.

Keywords: puerperium, cultural difference, shearing, newborn, traditional practice, midwife

GİRİŞ

Tarihte Eski Türk toplumlarında görülen ve/veya halen halen uygulanmakta olan Türk geleneğinin bir parçası olan kırklama/kırk uçurma geleneğinin ülkemizin pek çok ilinde rastlanmaktadır. Bazı çalışmalarda bu uygulamaların %70-98 gibi oranda yapıldığı tespit edilmiştir. Kırklama, bölgelere göre değişiklikler göstermektedir (Sivri ve Karataş, 2015; Yüner, 2021).

"Egeli" terimi, Türkiye'nin Ege Bölgesi'nde doğan veya kökeni bu bölgeye dayanan kişileri tanımlamak için kullanılan bir ifadedir. Ege Bölgesi, Türkiye'nin batısında yer alır ve Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla ve Uşak illerini kapsar. Egeli insanlar, bu bölgede

doğmuş veya kökeni Ege Bölgesi'ne dayanan kişilerdir (Egeli tanımı, 2023).

Kırklama âdeti, suyun kutsallığından faydalanarak manevi pisliklerden kurtulmadır. Kırk gün boyunca evden dışarı çıkamayan anne ya da bebeği hastalık gibi virüslerden koruma ve bu yolla yapılan kırklama âdetiyle kötü gözlerin (nazardan) veya ruhların ve onların etkisinden korunacak olan anne ve bebeğinin, yapılan kırklama âdetiyle gerçek yaşantının bir özü haline gelmesi amaçlanmış olup, bu uygulamalar kırk gün içerisinde gerçekleşmektedir (Sevil ve ark. 2014; Mukhtarkhanova, 2020; İsmilova ve Gümüş, 2021).

Kırklama âdeti yıkama ve ev gezmesi olarak iki aşamada yapılır. Bu süreçte önce bebek, sonra anne yıkanır. Yıkama suyunun içine

madeni bir obje (bozuk paralar, altınlar, gümüşler, yüzükler, demir, anahtar, ustura vb.), çörek otu, soğan kabuğu, yumurta, kırk tane beyaz taş, arpa, buğday, çakıl, fasulye vb. yumurtanın sarısı ve birkaç tutam tuz atıldığı görülmüştür. Suya attıkları para, zengin olmasını ve madeni para olmasından ötürü dayanıklı olmasını hatırlatırken, bu süreçte bebeğin sağlıklı ve zengin bir hayat geçireceğine inanılmaktadır. Yumurta ise, bebeğin cildinin yumurta gibi pürüzsüz ve güzel olması için atılmaktadır. Bir tutam tuz eklenmesinin sebebi ise bebeğin ilerde ter gibi çeşitli vücut kokularından arınıp çok güzel kokması için yapılmaktadır. Bebek kırk karışmadık birisi (kırklama annesi) tarafından yıkanır. Ardından bu su çoğaltılarak anneye çoğaltılan suyla abdest aldırılır (Sevil ve ark., 2014; İsmilova ve Gümüş, 2021; Dualı ve ark., 2020)

Sonrasında gelecek günü geriye gitmesin, ileri gitsin, çocuğun kısmeti bol olsun diye yakın bir akrabaya ve komşuya gidilir. Yedi ev ziyaretinin yapıldığı bu aşamada ziyaret ettikleri evler tatlı dilli birisi olsun diye şeker; nene, dede olsun diye un; bereket bolluk içinde zamanı geçsin diye bozuk para, tuz, ekme; yumurta gibi yuvarlanarak çabuk yürüsün, temiz, güçlü olsun kuş gibi hafif, üzerinde ağırlık olmasın diye yumurta; bebeğin uzun ömürlü olması için uzun bir peşkir (havlu) gibi bebeğe bol nasip, bereket ve baht getirmesi dileğiyle evde bulunan küçük hediyeler verilir (Sivri ve Karataş, 2015; İsmilova ve Gümüş, 2021; Tokur ve Özcebe, 2004).

Kırklama törenlerinin lohusaya ve bebeğe bir zararı olmadığına, kırklanma tamamlandıktan sonra anne ve bebeğinin her türlü pislikten arınacağına, hastalık durumunda direnç kazanacaklarına, kötü ruhların etkilerinden kurtulacaklarına inanılmaktadır. Ev ziyaretleri zararsız bir gelenek olup, annenin bu süreçten sonra evinden dışarıya çıkıp toplum içine karışmasının aile açısından psikolojik rahatlık sağladığı bilinmektedir (Sevil ve ark., 2014).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlığı "Yalnızca hastalık ve sakatlığın yokluğu değil ruhen, bedenen ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir." diye tanımlamıştır. Böylelikle kültür, sosyal durum ve sağlığın birbirini etkilediği faktörlerdir. Sağlık hizmetlerimiz çağdaş tıpımıza uygun olduğu gibi kültürümüze de uygun olmalıdır. Sağlık çalışanları özellikle toplumu tanımalı ve bu doğrultuda kültürlerine yönelik değerlendirme yapmalıdır (Sevil ve ark., 2014).

Kırklama törenlerinin bu güne kadar ki süreçte lohusa ve yenidoğan bebeğe bir zararının olmadığı, hatta aileler tarafından psikolojik olarak rahatlık sağladığı saptanmıştır. Fakat bu süreç, geleneksel tutumlar ve inanmalara sağlık problemlerinin çözümünde ailelerin ve sosyal ritüellerde bireylerin iyilik halinde olması bir alternatif yöntem olmamalıdır (Bozkurt ve ark., 2014). Kültürel değerlerin, inançların, uygulamaların ve tutumların sağlığımız üzerindeki etkisinden dolayı ebeler, postpartum dönem sürecinde bakım vereceği lohusaların ihtiyaçlarını yerine getirirken geleneksel uygulamalarında bilmelidirler. Gebelik boyunca kültürel algıları, anne ve ailesinin, lohusa ve bebek için geleneksel uygulamanın bilinmesiyle sahadaki sağlık çalışanları açısından yararlılığının artması amaçlanmaktadır (Rossano, 2012; Sevil ve ark., 2014). Bu çalışmada; Ege Bölgesi'ndeki Egeli 60 yaş ve üstü kadınlardan elde edilen verilerle Ege Bölgesi'ndeki kırklama âdeti incelenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi ve Yeri

Nitel araştırma olan bu çalışmamız; Temmuz-Ağustos 2023 tarihleri süresince, Ege'nin bir ilinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklem Büyüklüğü

Araştırmamızın evrenini; egeli kadınlara verilerin toplandığı tarih süresince kırklama ile ilgili sorulara cevap verenler oluşturmuştur. Nitel olan bu araştırmamızın örneklem büyüklüğünü, çalışma grubumuzu erken süreçte belirlemek, mümkün olmamıştır. Nitel araştırmalarda araştırmacılar, araştırma sorularımızın yanıtları olacak kavramlardan ve bu sürecin tekrar edilmeye başlandığı zamana kadar (veriler doyum noktasına ulaşıncaya kadar) veri toplamaya devam ederler. Araştırmamızda örneklem grubumuzu oluşturan 17 egeli kadın ile, verilerin doyum noktasına ulaşılmıştır. Araştırmamızda amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem ölçütümüz olarak ise, kadınların memleketinin Ege Bölgesindeki illerden herhangi biri olması ve kadınların İzmir ve çevre il merkezinde yaşaması olarak belirlenmiştir. Kadınların örneklemimize alınma kriterleri şu şekildedir: Araştırmamıza katılmayı kabul etmesi, iletişim sorunu olmaması, herhangi bir bilinen psikiyatrik rahatsızlığa sahip olmaması ve 60 yaşın üzerinde olmasıdır. Çalışmamıza katılım gönüllülük esasına dayandırılmış olup, kadınlara bilgilerinin gizli olacağı, istedikleri takdirde çalışmadan ayrılma haklarının olduğu bilgisi verilmiştir ve kadınlardan yazılı onam alınmıştır.

Veri Toplama

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan kadınların tanıtıcı bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı. Görüşme formu iki kısımdan oluşturuldu. Birinci kısımda kadınları tanımlayıcı sorular (yaşı, eğitim durumu, doğum sayısı, aile tipi, mesleği, aile gelir durumu, Ege'de yaşanan yer), ikinci kısımda geleneksel kırklama uygulamasına yönelik kültürel özellikleri tanımlayan sorular yer aldı. Verilerimiz derinlemesine görüşme tekniğiyle araştırmacı tarafından, kadınların evlerinde, tarlada, bahçede ve aile üyelerinin yanında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler her bir egeli kadın ile ortalama 45-60 dakika arasında gerçekleştirildi. Görüşmelerimizin hepsi kadınlardan izin alındıktan sonra ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Annelerin beyan ettiği ifadeler, bulgular ve tartışma bölümünde; ifadelerde değişiklik yapılmaksızın aynen ifade edildiği gibi tırnak işareti içerisinde belirtilmiştir. İfadelerinin önünde belirtilen sıra numaraları, görüşme numaralarıdır.

Verilerin Analizi

Veriler analiz edilirken ses kayıt cihazına kaydedilmiş olan tüm görüşmeler analiz için harfi harfine yazıldı. Görüşmeler satır satır okunarak çözümlendi. Çözümlemede, önce ses kaydı araştırmacı (lar) tarafından dinlendi, sonrasında bilgisayar ortamında word belgesi haline getirildi. Çalışmadan elde ettiğimiz nitel verilerimizi, ilk olarak metinlere aktardık, sonrasında ise içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz ettik. İçerik analizinde kategoriler birleştirilerek temayı oluşturmuştur. Tema sonrası bulgular yorumlanarak, rapor haline getirilmiştir. Raporlaştırmada; hem doğrudan alıntı hem de olgunun kavramlar ve temalar çerçevesinde tanımlanması şeklinde yazılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, üç ana tema tanımlanmıştır. Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 21 paket programı kullanılarak ise nicel verilerimiz elde edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmamıza katılanların yaşları 61 ile 83 arasında olup yaş ortalamaları 69 ± 1.04 'tür. Tablo 1' e bakıldığında ilkökul mezunları ilk sırada (%58,82) yer almaktadır. Katılımcıların %82,35'i köy/kasaba/küçük şehirde yaşamaktadır. Algıladıkları gelir durumlarında ise kadınların çoğu gelirlerinin giderlerine denk olduğunu belirtmişlerdir (%82,35). Egele kadınlar ile yapmış olduğumuz görüşmelerimizin analizlerinin sonucuna göre "kırklama geleneğine ilgi", "kırklama geleneğinden az alma" ve "kırklama sonrası fiziksel rahatlık" olmak üzere üç tema ortaya çıkmıştır. Görüşme yaptığımız kadınlara 1 den 17 e kadar numara verip kadınların ifadelerinden önce numaraları (E5 gibi) yazılmıştır. Aşağıda ise, belirlediğimiz temalarımıza yönelik özet niteliğinde ifadeler yer almaktadır.

Tema 1: Kırklama Geleneğine İlgi

E3: "Çocuğun gelişmesine, büyümesine, kırkının çıktığına iyi olur. Bir de yumurtanın göbeğini deleceksin. Kırk kere doldurup boşaltacaksın. Ondan gari onunla da suya dökceksin. O da faydalı olur."

E7: "Kırk annesi seçeriz. Özel kişiler; komşuyla iyi geçinirsen o yapar. Özel kişiler geçimi güzel olan kişiler bebeği kırklar yani, sağlıklı olur."

E2: "Kırklama kırkında biz yıkarız. Yedisinde de yıkarız. Yedisinde bir yıkarız. Ondan sonra kırkında kırklarız. Hani böyle başka biri doğum yaparsa eğer ikiniz bir araya gelirse hani o yüzden kırklarız bir de onunla ikimiz bir araya gelirse aynı zamanda doğum yaparsak olmaz. İğne değiştiririz birbirimize. Yani çocukların kırkı karışmasın diye. Bizim için kırklama çok önemlidir."

E4: "Kırk uçurması adet olduğu için yapılır, çocuk kırkını girdiği için yapılır, adetten yapılır âdettendir benim bildiğim. Biz bu geleneğimize ilgi duyarız, saygı duyarız."

Tablo 1

Egele Kadınlara İlişkin Sosyo-Demografik Özellikler
Kadınlara Özellikleri

Yaş Ortalaması	Sayı(N)	Ortalama± SS
		Yüzde(%)
		69,50±1.04
Eğitim Durumu		
İlkökul	10	58,82
Ortaokul	5	29,41
Lise	2	11,17
Yaşanılan Yer		
Köy/Kasaba/Küçükşehir	14	82,35
Büyükşehir	3	17,65
Mesleği		
Ev hanımı	10	58,82
Çiftçi	5	29,41
Emekli	2	11,17
Aile Tipi		
Çekirdek	10	58,82
Geniş	7	41,18
Doğum Sayısı		
Bir	1	5,88
İki	3	17,65
Üç ve üzeri	13	76,47
Aile Gelir Durumu		
Gelir<Gider	2	11,77
Gelir=Gider	14	82,35
Gelir>Gider	1	5,88

E11: "Annelerin bebeği olduğu zaman yirmi kırk olur. Bir de kırk günde tam kırk olur. Belki batıl inançtır ama halk arasında inançlı kültürlü bir inanıştır. Herkes bunu yapmaktadır."

E13: "Yani işte yirmi günde bir kırk var, yirmi gün var. Bir de tam kırk gün oldu mu tam kırk çıkma günü var. O kırkında da işte anneler büyükler biz inançlı insanlar yıkıyor gençleri. Bebeği göstermiyorlar bebeğin anne de yıkadıktan sonra buluşturuyorlar, emziriyorlar. Büyükleri de kırk çıktı diyorlar."

E9: "Bebeği yıkayan kişi biz bu kişiye kırklama annesi diyoruz. Genelde aile büyüğü olarak seçiliyor. Kırklamada bebeği tuzlayıp babasının gömleğini giydiriyoruz. Sonra da yıkıyoruz."

E17: "Kırklama annesi kırkından çıktıktan sonra yani otuz kırk olur. Bir de kırk, kırk olur. Otuz kırkı da yıkarız. Mesela biz içine taş koyuyoruz. Kırk otuz tane taş koyarız önce. O otuz tane taşlara yıkarız bebeğe ve kendimiz yıkanırız. Kırk kırkında da kırk mesela kırk gün geçtikten sonra bir kırk daha olur. O zaman da yine önce bebeğe ondan sonra kendimiz yıkarız."

E1: "Kırklama temizliktir. Temizliktir. Hani kırk gün sonra mesela namaz abdest kılıyorsa namazına başlar. Kırklama annesini kırk tane taş yaparlar. Temiz abdest alır. Gusül abdest alır. Eğer namazını devamlı kılıyorsa namazına başlar. Kırklama banyosuna çok ilgi gösteririz. Gusül abdesti alınır. Bebek tuzlanır, güzelce yıkanılır. Sonra ertesi gelin kendi ailesine gider, akrabasına gider. Böyle kırk yapar."

E8: "Doğum yapan bir kadın, kırk gün, adet gördüğü için yani o bile temizlenmesi, gusül abdesti alması çok önemlidir. Doğum yaptığı için lohusa kendini daha farklı halleri olur ya. Ondan arınması için komple hani banyo yapması. Bunu her daim yaptık."

Tema 2: Kırklama geleneğinden haz alma

E11: "Kırklama için suya taş koyuyoruz hem de kırk tane. Altın yüzük koyuyoruz. Bebeği bu suyla yıkıyorsun. En sonunda da abdestini falan aldırıp çıkarıyorsun."

E16: "Bebeğin kokmaması için büyüdüğü yaşlarda büyüklerimizde gördüğümüz için bebeği tuzlarız, pekmezleriz, vücudunu süreriz bebeğin. Ya da kimisi tuzda sürer sonra banyo yaptırırız. Biz taşı toplarız. Kırk tane bir taş atarız. O suyun içine atarız. Mesela hani onunla da banyo yaptırırız."

E5: "Kırklama malzemeleri için suya kırk tane taş koyarlar. Altın koyarlar. Evin köşelerine kırk tane taş koyup, kırk gün suyla teperler. Cinler periler basmasın diye. Bebek huzurlu olsun diye"

E7: "Kırklama suyuna isteyen para, isteyen altın, zeytin yaprağı. Ne istersen koy suya, altın, taş, çiçek, çiçek suyu, bir şiş de konuyor o kadar. Biz bu durumdan çok mutluluk duyuyoruz."

E13: "Benim bildiğim kadarıyla taş var tuz var. Vallahi sanki yeşillik de attık zeytin dalı, dallı budaklı olsun diye."

E9: "Tuz, taş, kırk tane taş. Onlar şart yani. Suyu da ılık böyle içinde tuz eritilir. Şöyle koluna bakarsın aynı şeydeki gibi. Normalde banyodaki gibi. İçinde bir tasta olur. Bebeğe yatırırın. Eskiden bizim leğenlerimiz vardı. Şimdi küvetler var ya, leğene yatırırın. Altına battaniyesini koyardık biz. Pamuklu battaniyesini, üstünü başından tutar, yıkayacak olan kişi, kim yıkıyorsa. Yengesi olur, teyzesi olur, anneannesi olur Çok yakın gördüğü bir kimse olur. Onu tutar böyle başından. Üstünü döker. Bildiği duaları okur. Hiçbir şey bilmiyorsa üç nas süresi ve ihlas diye onları koyar. Ondan sonra fatiha okur. Döker üstünden. O arada annesi gider banyoya. Bebeğin annesi banyoya gider. O da aynı sudan alır çoğaltır. Kendini döker, banyo yapar. O gün banyodan sonra

bebeğe sararlar. En yakın komşusu ya da en çok sevdiği bir yere giderler.”

E3: “Tam kırk tane taş konuyor. O suyu o taşı atmıyorlar. Bir tülbente sarıp saklıyorlar. Kırkıncı günü tekrar o taşları o suyu hazırlayıp tekrar yıkıyorlar.”

E15: “Çiçek olur, taş konur, yaprak konur, yeşillik konur, havlu konur. Başının altına havlu konur şampuanla şeyle yıkanır yani.”

Tema 3: “Kırklama sonrası fiziksel rahatlık”

E8: “Kırklamadan sonra yedi ayrı ev gezmesi yapılır. Zengin, yemeği yenilir evlere gidilir. Ev sahipleri, yumurta ve un hediye ederler. Unu da işte bir adet, yaşasın, sakalı ağarcıncaya kadar yaşasın diye. Yumurta gibi top gibi olsun diye. Sağlıklı, sıhhatli olsun diye yapılır.”

E17: “Kırklamadan sonra bir rahatlama oluyor. Bebek tuzlanıp yıkandıktan sonra, sadece çocuğun ilk tırnağı kesilirken babanın cebine elini kaptırırsın ne kaparsa o onundur değil mi bebek çekiyor ilk tırnağı kesileceğinde kendi dökülür yanaklarından tırnak kendi dökülür sonra yani”

E5: “Artık kırkımız çıktı deriz. Evden çıkarız. Biz de büyükanalardan gördüğümüz gibi. Kırk gezmesine gelmiş derler. Mendilin içine iki yumurta koyarlar. Biraz şeker koyarlar. Onu hediye ederler.”

E3: “Kırkımız çıktıktan sonra bir rahatlama gelir anne ve bebeğine sonra, ev gezmesine uzağa gideriz. Uzağa gideriz. Hani uzak olursa, çocuğunun ömrü uzun olur derlermiş. Ondan sonra gittiğimiz yerde de gideriz. Bize yumurta koyarlar. Şeker koyarlar un koyarlar veya onu böyle çocuğun yanaklarına başına sürerler yüzüne. Beyaz olsunmuş diye. Yani dede, nine olsunlar diye.”

E14: “Yedi tane kapı gezeriz kırklamadan sonra. Nasibi daha bol olsun diye. Hani böyle nasibi açık olsun. Bahtı açık olsun. Her şey iyi gitsin. Yedi yere gezdiğin zaman sevap alırsın. Ondan sonra o çocuğun Önü açılıns diye.”

E6: “Bebeği tuzluyoruz ya, tuzlu suyla yıkıyoruz ya. Gözeneklerini açıyor. Bir de ter kokmasını önüyor diye biliyorum ben bana anneannem yapmış. Anneannemden öyle öğrenmiş annem. Ben de çocuklarıma torunlarıma yaptım.”

E10: “Kırklama sonrası bir rahatlama var. Ya moral oluyor. Hani hem kırk uçurmada hani çocuğun dünyaya geldi. Seviniyorsun. Mutlusun oğlum varsa veya kızım varsa mutlusun. O mutluluğu diğer arkadaşınla, eşinle, dostunla paylaşmadır benim bildiğim. Yani diye biliyorum.”

E2: “Genelde anne kırk gün boyunca bebekle kırk gün boyunca evdeler ya. Anne kimseyi görmemesi gerekiyor adet olarak. Kırklama yapıldıktan sonra, dışarı çıktıkları için psikolojik olarak iyi geliyor anneye. Bebek de bağımsızlık kazanıyor artık. Bir de adet (ay başı) olan kadınlar bebeği öpmezler bebeğin yüzünde sivilce olur diye, o yüzden anne kırklamadan sonra daha rahat oluyor ve herkes ile görüşebiliyor.”

TARTIŞMA

Doğum sonrası süreçteki annenin yaşadığı sorunlara ek olarak, bebeğin henüz steril ve savunmasız olması,

toplumun anneler ile bebeklerini korumak ve onları sağlıklı bir şekilde hayatta tutabilmek için çeşitli inanış ve uygulamalar geliştirmesine olanak sağlamıştır (Büyükokutan, 2022). Bu çalışma, ege bölgesindeki kadınların lohusalık sürecindeki kırklamaya ilişkin görüşlerini kapsamaktadır. Yaptığımız içerik analizimizin sonunda çalışmamızın ana temaları “Kırklama Geleneğine İlgî”, “Kırklama Geleneğinden Haz Alma” ve “Kırklama Sonrası Fiziksel Rahatlık” olarak belirlenmiştir.

Kırklama Geleneğine İlgî

Kültürümüzde, lohusanın kendini iyi hissetmesi, bebeğinin dış ortam sürecine alışacağı gün kırk gün olarak bilinmektedir. Lohusa yatağından kalktığı andan itibaren kırk gün kendisinin korunacağını düşünmektedir. Bu süreçte doğum eylemini gerçekleştiren kadınları ve bebeklerini tebrik etmek, kutsamak, maddi ve manevi etkilerden korumak, bebeği çevresine tanıtmak, kadının annelik sürecine geçişini sağlamak gibi birçok geleneksel uygulamalar mevcuttur (Teke, 2005). Kırklama genellikle kırklı olarak nitelendirilen kişileri, kirden arındırmak ve onlara paklık kazandırmak için yapılan geleneksel bir uygulamadır. Türk kültüründe kırklı kişilerin, maddi ve manevi olarak kirlilik sürecinde olduklarına ve onlara belirli varlıkların zarar verebileceklerine inanılmaktadır (Yılmaz, 2023). Kırklama bizim kültürümüzde sık yaptığımız bir gelenektir. Yapılan bir çalışmada annelerin %72,2’si, bebeğin doğumundan sonraki 40. günü kutlamak için yapılan kırklama törenini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir (Okka ve ark. 2016). Şenses ve Yıldızoğlu (2002) yapmış oldukları çalışmalarında kadınların %72’sinin bebeklerini kırkladığı saptanmıştır. Sis ve ark.’nın (2012) yaptıkları geleneksel uygulamalarda da bebeklere kırklama uygulaması yapılmıştır. Lafçı ve Erdem’in (2014) yaptıkları çalışmada da lohusa sürecindeki kadınlara yirmi kırkı ve kırk çıkarma geleneksel uygulamaları yapılmıştır. Sivri’nin (2012) Akşehir ilçesinde yapmış olduğu çalışmasında ise; kırklama geleneğinin yaygın bir şekilde yapılmaya devam ettiği belirtilmiştir. Farklı toplumlarda da farklı isimlerde bu uygulamaların olduğu çalışmalar mevcuttur. Örneğin; Nijerya’da yaşayan İgbo’larda da doğum sonrası yaklaşık olarak sekiz hafta sonrasında “omugwo günü” düzenledikleri ve bu törene tüm komşularının katıldığında nehir içerisinde bebek ve anne banyo yaptırılmaktadır. Bu süreçte hem anne hem de bebeğe hediye götürüldüğü çalışmada belirtilmiştir (Okpomesine, 2011). Bizim çalışmamızda da ege kadınlar kırklama geleneğine ilgi duymaktadır. Kırklama işlemi çalışmalarda anlaşıldığı gibi Türk Kültüründe yapılan bir gelenektir. Bu gelenekler sürdürülmeye devam edilmektedir. Ebelerin bireylerin düşünme ve yaşama biçimleri ile yaşam alanlarının koşullarını ve olanaklarını tanıması bu bağlamda önem kazanmaktadır.

Kırklama geleneğinden haz alma

Anadolu’da genellikle bebekler kırk gününü tamamladığında banyo yaptırılır ve anne de bu banyoda gusül abdestini almaktadır. Kırk günü aileler tarafından bebeklerine yapılan bir törendir. Her bölgede farklı inanç ve uygulamalar olup, genellikle kırklamada bebeklerin yıkanacakları sularına kırk arpa, buğday çakıl taşı, fındık ya da altın konularak bebekler yıkanmaktadır (Yalçın, 2012). Kırklama ya da kırk çıkarma işlemi, genellikle lohusanın kaynanası, annesi gibi tecrübeli akrabalarından en az iki kişi tarafından yapılır. Genellikle çakıl taşı büyüklüğündeki kırk adet taş toplanarak yıkanır. Lohusanın ve bebeğinin banyo yapacağı kırklama suyu, kazan gibi büyük bir kaba konularak kaynatılır. Kaynatılan su, önce anne ve bebek için ılıtılır. Daha sonra ılık suyun içine, bebeğin taş gibi sağlam olması ve dünyada yurt edinebilmesi için kırk taş, sağlıklı ve güçlü olması amacıyla demir para, zengin olması için çeyrek, yarım ya da tam altın, bahtının aydınlık olması için ayna, ömrünün bereketli geçmesi için bir yemek kaşığı veya bir avuç kadar çörek otu, pirinç, buğday gibi

tahıllar, bebeğe nazar değmemesi için de göğ boncuk adı verilen nazar boncuğu atılır. Ardından bebek, teşt ya da leğen adı verilen plastik ve geniş bir yıkama kabının içine konulur. Vücudunun üzerine kevgir, elek, kalbur gibi çok deliği olan bir kap tutulur. Kırklama suyundan alınan bir miktar su, bu delikli kapların üzerinden dualar eşliğinde üç defa dökülür. Her döküşte üç defa, “kırk çık, kırk çık, kırk çık” denilerek bebeğin kırklaması yapılır (Yılmaz, 2023). Kazak toplumunda da kırklamanın ayrı bir heyecan ve haz verdiği inanimakta ve günümüzde de hala haz aldıklarını ifade etmektedirler. Gelenek olarak kırklama işleminde bebeği yıkayacakları leğenin içerisine gümüş yüzük ve gümüş bileklik, koyun kumalağı (koyunun zeytine benzeyen siyah yuvarlak dışkısı) para (demir para) atılır ve 41 kaşık ile temiz su konulur. Konulacak eşyaların hepsi yıkanır. Bu durumdan mutluluk duyulur. Bu suya gelen misafirler iyi dileklerde bulunurlar. Gelen misafirler sırasıyla: “ömürlü olsun, akıllı olsun, örnek şahsiyet olsun” diyerek bebeğe su dökerler. Koyun kumalağı ve metal paralar bebeğin zengin olması için yapılır (Şişman, 2019). Samsun ilinde kırklama işleminde de bir kabın içerisine kırk tane beyaz taş ya da çakıl atılır. Sonra bebeğin yıkanacağı suya üç ihlâs, bir fatiha süresi okunmaktadır. Bebek yıkandıktan sonra bu su, içinde tesbih olan su süzülerek oda bebeğin üzerinden dökülmektedir. Kalan su ise evin içine serpilir. Böylelikle bebeğin kırklandığına inanılır (Şişman, 2001). Bolçay’ın (2011) yaptığı çalışmada ise; yirminci güne gelindiğinde bebek ve annenin yarı kırk yapılmıştır. Yirmi tane arpa ya da yirmi findeği üç İhlas ve Fatiha süresi okuyarak suyun içerisine konulduğu belirtilmiştir. Genel olarak lohuseya doğumdan sonraki yirminci günde, “yarı kırk çıkarma” uygulanır. Yirmi tane beyaz çakıl taşı, dualarla suyun içine atılmıştır. Lohusa ve yenidoğan bu su ile yıkanılır. Kırkıncı günde ise “kırk çıkarma” uygulanır. Kırk banyosunda suyun içine kırk adet küçük taş, kırk buğday tanesi, kırk adet zeytin yaprağı, yumurta kabuğu, sarı altın, gümüş, bozuk para, nazar boncuğu, defne yaprağı, gül suyu, süt ve gül yaprağı suyun içine eklendiği saptanmıştır. Yenidoğan ve lohusa bu su ile yıkanır (Uçan Yamaç, 2022). Bizim çalışmamızda da egeli kadınlar kırklamayı heyecan ile yaptıklarını mutluluk duyduklarını belirtip bu işlemde bebeğin banyo yapacağı suya, taş, tuz, altın, yeşillik koyduklarını ifade etmişlerdir. Bizim çalışmamızda literatüre benzerlik göstermekte olup, aileler bu geleneği gerçekleştirirken hazırlıklar yapıp kutlarken haz aldıkları saptanmıştır. Kırklama uygulaması, banyo ve dua ile yapılan zararsız bir uygulama olarak görülmektedir. Tüm bu geleneksel uygulamalar ile bu uygulamaların yararlı ve zararlı etkileri bağlamında konu değerlendirildiğinde, ebelerin ve ebe eğitimcilerin sorumluluğunun ne kadar büyük olduğu görülmektedir.

Kırklama sonrası fiziksel rahatlık

Kırklama, birçok isimle anılmaktadır. Bunlardan bazıları ise kırkın uçu, kırk dökme gibi isimlerle adlandırılmaktadır. Bu süreçten sonra anne ve bebek rahat bir döneme girerler. Kırklama törenleri, lohusa ile bebeğini gebelik ve lohusalık dönemindeki kirlerden kurtarmak için yapılır. Çocuk ve lohusa kırk gün evden dışarıya çıkmaz. Kırkıncı gün, kırkı çıkan anne ve çocuk gezmeye gider. Bu, yeni doğan çocuğun ilk gezmesidir. Dünyayı tanınmasıdır. Çocuğun ilk kez, toplum içine çıktığı bu gezmede bir takım adet ve inançlar uygulanır. Türkiye’nin pek çok yöresinde olduğu üzere kırkıncı gün, kırklamadan sonra anne ve çocuğun dışarıya çıkmasına

“kırk uçurma” denir. Bu, çocuğu kırklama işinin ikinci ayağıdır. Bir bakıma doğum içerisinde geçiş dönemidir (Yüksel, 2007). Kırk uçurma işinin icra edileceği yer çok önemlidir. Gidilecek mekân, çocuğun geleceği ile alakalıdır. Bu sebeple, ilk gidilen kapının çok yaşlı bir insanın evi olmasına özen gösterilir. Burada birtakım büyüsel anlamlı düşünceler vardır. Yaşlı bir insanın yanına gidilir ki çocuk da çok uzun yaşasın. Gidilen kişinin yaşı ile çocuğun gelecekteki yaşı arasında benzerlik kurulmaya çalışılmıştır (Balıkcı, 2004). İlk gidilen kapının uzak olmasına dikkat edilir. Çünkü inanca göre gidilecek kapı ne kadar uzak olursa çocuğun ömrü de öyle uzun olacaktır. Gidilecek mekânın, çocuğun geleceği ile ilişkili olduğunu düşünen aileler, kırk uçururken gidilen kapının, toplum tarafından sevilen, sayılan, zengin bir kapı olmasına da dikkat ederler. Kırk uçurmak için ne kadar çok kapı gezdirilirse, çocuk için o kadar iyi olacaktır inancı vardır. Çünkü çocuk, gittiği her kapıdan başka bir iyilik alacaktır (Işık ve ark. 2010). Kırkı çıkmamış iki lohusa kadının ya da gelinin bir araya gelmesi durumunda birbirlerini basacaklarına inanılır. Böyle bir durumda iki kırklı kadın, kendi aralarında iğne, yazma gibi herhangi bir eşya değiş tokuşu yaparlar (Yılmaz, 2023). Kirli kadınların, kırklı bebekleri ziyaret etmelerinden sonra bebeklerin yüzlerinde kırmızı lekelerin, topuklarında da “topukçuk” adı verilen yaraların oluşacağına inanılır. Bunları tedavi etmek için aileler, bebeklerinin üstüne gelen kadınların elbiselerinden gizlice kestikleri kumaş parçalarını kullanırlar. Bu bağlamda kesilen kumaşın bebeğin yüzüne sürülmesiyle lekelerin; yakılıp bebeğe koklatılmasıyla da topukçuğun geçeceğine inanılmaktadır (Kalafat, 2010). Literatürde de görüldüğü gibi lohusalık kırklamadan sonra bir rahatlığa kavuşmaktadır. Çünkü bu süreçte kırk gün dışarıya çıkmamışlar, regl olan kadınlarla bebeklerini göstermemişler, iki lohusa bir araya gelmemeye çalışmışlar, bebeğin tırnağı kesilmemiş, lohusa ve bebeğin kirli olduklarına inanılmış ve bu yüzden rahat bir süreç geçirilmemiştir. Bizim çalışmamızda da egeli kadınlar, literatürdeki kırklama sonrası bebeği yedi kapı gezdirdiklerini ve çeşitli hediyeler aldıklarını ifade etmişler ve çeşitli anlamlar yüklenmiştir. Un verilmesinin bebeğin nene, dede olacağına inanılması, yumurta verilmesinin top gibi olsun diye verildiğine inanılmaktadır. Sağlıklı, sıhhatli olsun diye yapıldığını söylemişlerdir. Bu da lohuseda rahatlık sağlamaktadır. Bu süreçte lohusalara destek olmanın ve zararlı olmayan uygulamaların ebeler tarafından desteklenmesi düşünülmektedir. Bu da planlı ev ziyaretleri ile mümkün olabilecektir.

SONUÇ

Lohusalık sürecinde tüm toplumda farklı kültürel uygulamalar yer almaktadır. Toplumumuzda lohusalık sürecinin 40. günü anne ve bebek için riskli bir dönemin bitmekte ve bu süreçten sonra yeni sürece geçilmesi ile sevinç yaşanmaktadır. Anne ve bebeğin kırklarının çıktığı gün, egeli kadınlar tarafından bir törenle kutlanıldığı görülmektedir. Egeli kadınlarda bebek dünyaya geldikten sonraki kırk gün içinde hastalıklara ve farklı olumsuz durumlara maruz kalabileceklerini düşündükleri için dışarıya çıkmamışlardır. Egeli kadınlara göre bebek için ilk kırk gün tehlikeli olarak sayılmaktadır. Bu günler atlatıldıktan sonra annenin gönlü rahat olup kırklamaya geçilmiştir. Kırklama uygulaması, banyo ve dua ile yapılan zararsız bir uygulama olarak görülmektedir. Sadece kırklama suyuna tuz koyma kültürel uygulamalar arasında zararlı olanlar arasındadır. Özellikle sahada çalışan ebeler lohusalık kırklama konusunda eğitilmeli varsa zararlı geleneksel uygulamaları bu konuda davranış değişikliği için danışmanlık hizmeti vermelidirler. Lohusa sağlığına ilişkin geleneksel kültürü tanımak amacıyla diğer toplumların da gelenekleri bilinirse, bu gelenekler ile karşılaştırma yapılabilir. Ayrıca lohusalık dönemine yönelik elde edilen geleneksel kültürel uygulamalar ile ebeler topluma daha iyi hizmet sunabilirler.

Veri kullanılabilirliği

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul talep üzerine ilgili yazardan temin edilebilir.

KAYNAKLAR

Balıkçı, G. (2004) Trabzon'un Bazı Bölgelerinde Doğumla İlgili Adet ve İnançlar.vwww.folklor.org.tr

Bolçay, E. (2011). Erzurum'da doğum öncesi, doğum sonrası ve çocukluk dönemiyle alakalı gelenekler, Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(2), 587-600.

Büyükokutan, T.A. (2022). Geleneksel Kırklama Uygulamasından Bebek SPA Merkezlerindeki Kırk Banyosuna Evrim. Türk Kültürü, 15 (1), 17-34.

Dualı, Şir Muhammed, Engin, Abdulkadir. "Ordu Yöresi Halk İnanışlarında Doğum ve Ölüm". Tokat İlmîyat Dergisi 8 / 1 (Haziran 2020): 299-319. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3894601>

Egeli Tanımı. (2023)https://tr.wikipedia.org/wiki/Ege_B%C3%B6lgesi.<https://dergipark.org.tr/tr/pub/akaf/issue/55531/731202>

İşık, T.M., Akçınar, M., Kadioğlu, S. (2010). Mersin ilinde gebelik, doğum ve doğum sonu dönemlerinde anneye ve yenidoğana yönelik geleneksel uygulamalar, İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1): 63–84.

İsmailova, Z. & Gümüş, Y. (2021). Romanya-Dobruca Bölgesinde Yaşayan Türklerde Uygulanan Doğum Sirasi Ve Doğum Sonrası Adetler. Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi, (18), 128-138. DOI: 10.46400/uygur.951929

Kalafat, Y. (2010). Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri. Ankara: Berikan Yayınları.

Karaman, S. S. Denizli Tavas İlçesinin Doğuma İlişkin Geleneksel Adet, İnanç Ve Uygulamaları. Türkoloji. 2019; (94): 173-183.

Lafçı, D., Erdem, E. (2014). Traditional practises regarding mother and infant care of 15-49 year old married women in the postpartum period. Gaziantep Medical Journal, 20(3): 226-236.

Mukhtarkhanova, R. (2020). Kazak Türklerinde (Zhambyl Yöresi) Doğum Âdetleri. Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi, 2 (1), 88-94. Retrieved from.

Okka, B., Durduran, Y., & Değerli Kodaz, N. (2016). Traditional practices of Konya women during pregnancy, birth, the postpartum period, and newborn care. Turkish journal of medical sciences, 46(2), 501–511. <https://doi.org/10.3906/sag-1504-120>.

Okpomesine, C. Traditional birthing practices in Igbo Land, Nigeria. Int J Interdisciplinary Social Sciences, 2011;6:193-8.

Rossano, M.J. (2012). The essential role of ritual in the transmission and reinforcement of social norms. Psychological Bulletin. 138(3): 529-49. doi:10.1037/a0027038.

Sevil, Ü., Demirel Bozkurt, Ö. & Hadimli, A. (2014). Günümüzde Lohusalıkta Devam Eden Albasması Ve Kırklama Uygulamaları. Ege Üniversitesi Hemşirelik

Fakültesi Dergisi, 30 (1), 111-126. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eghemisire/issue/49342/630239>.

Sis, A.Ç., Çapık, A., Engin, R. Erzurum'da gebelik ve doğum sonu dönemde yapılan geleneksel uygulamaların belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2012; 15(4), 262-267.

Sivri, B. B. & Karataş, N. (2015). Toplumun Kültürel Yönü: Doğum Sonu Dönemde Anne ve Bebek Bakımına Yönelik Yapılan Geleneksel Uygulamalar ve Dünyadan Örnekler. Güncel Pediatri, 13 (3), 183-193. DOI: 10.4274/jcp.50479.

Sivri, B. B. 0-12 Aylık bebeği olan annelerin anne-bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamaları.2012, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Kayseri, (Prof. Dr. Nimet Karataş).

Şenses, M., & Yıldızoğlu, İ. (2002). Sekiz ayrı ildeki kaynana ve gelinlerin loğusalık ve çocuk bakımında geleneksel uygulamaları. Çocuk Forumu, 5 (2), 44-48.

Şişman, B. (2001). Samsun Yöresinde Geçiş Dönemleriyle (Doğum, Sünnet, Evlilik ve Ölümle) İlgili Yaşayan Halk İnançları ve Bunlara Ait Uygulamalar. Erdem Dergisi, 13(39), 445-469.

Şişman, B. (2019). Kazakistan'da Geçiş Dönemleriyle İlgili Yaşayan Âdet, İnanış Ve Uygulamalar Üzerine Bir Karşılaştırma Denemesi (Zhambyl-Samsun Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Teke, E. (2005). Osmaniye 'de doğumla ilgili inanç ve uygulamalar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, Gaziantep Üniversitesi.

Tokur Kesgin, M. & Özcebe, H. (2004). Türkiye'de Çocuk Bakımındaki Geleneksel İnanç ve Uygulamalar. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD), (1), 43-56. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16660/329768>

Uçan, Yamaç, S. (2022). Postpartum Dönemde Uygulanan Geleneksel Yöntemler. Çetinkaya, E. & Uçan, Yamaç, S. (Eds.), Ebeler ve Hemşireler İçin Postpartum Dönem. Akademisyen Kitabevi (pp. 231-244).

Yalçın, H. (2012). Gebelik, doğum, lohusalık ve bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamalar (Karaman örneği). Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 55, 19-1.

Yılmaz, M. (2023). Mucur'da Kırklama Geleneğine Bağlı İnanış ve Uygulamalar Üzerine Bir Değerlendirme. The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS). 8 (1), 23-50. DOI: 10.30568/tullis.1279106.

Yüksel, D. (2007) Gaziantep çevresinde doğumla ilgili inanış ve uygulamalar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, Gaziantep Üniversitesi.

Yüner, R. (2021). Alevî Geleneğinde Doğum Ritüelleri . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 10 (4), 3794-3817. DOI: 10.15869/itobiad.936815.